

In het onderwijs werkt men veelal aan vakken, onderwerpen, leergebieden, werkjes en taken. Leerlingen worden geacht toe te werken naar cijfers, overhoringen, repetities, rapporten en diploma's. Leerlingen wil het nogal eens ontbreken aan motivatie daarvoor. Wij vinden dat gebrek aan "intrinsieke" motivatie heel logisch. Aangezien ieder mens(enkind) graag wil weten waarvoor je dit allemaal doet en wat je er "beter van wordt" (WIIFM; what's in it for me?).

Een voor leerlingen helder geformuleerd leerdoel geeft weer welke kennis, vaardigheid of houding geleerd is of geleerd kan worden, een eenvoudig voorbeeld:

Ik kan erbij-sommen tot 100 vlot oplossen

Dit is dus geen leerdoel:

Alle sommen van blz 15 uit je werkboek maken

Het werken vanuit leerdoelen, **mits pedagogisch en didactisch vormgegeven**, geeft een belangrijke impuls aan de intrinsieke motivatie. Het geeft inzicht in wat er te leren valt en dus ook richting aan het leren. Daarnaast geeft het inzicht in waar een leerling staat in z'n ontwikkeling. Uit wetenschappelijk onderzoek, en uit onze ruim 15 jaar praktijkervaring, blijkt dat met het werken vanuit leerdoelen:

- resultaten verbeteren
- betrokkenheid bij het leren toeneemt en gedragsproblemen verminderen
- zelfvertrouwen toeneemt, zelfs bij leerlingen die het geloof in eigen kunnen verloren hebben

In het huidig onderwijs zijn leerdoelen teveel verborgen, verhuld en soms zelfs verdwenen in zowel leerling- als docentmateriaal. De kernprogramma's en tussendoelen zijn overwegend te globaal omschreven en niet gesteld in leerlingtaal. Docenten weten deze niet te vinden en hebben onvoldoende kennis van de kernprogramma's, leerdoelen en het werken vanuit leerdoelen.

Wij pleiten daarom voor het zo spoedig mogelijk ontwikkelen en beschikbaar stellen van leerdoelensets op een fijnmazig genoeg niveau, vanaf basis tot middelbaar onderwijs. Traditionele uitgeverijen hebben hier geen direct belang bij, dit is ons inziens een taak van OCW. Voor rekenen is een uitgebreide set van leerdoelen in 2013 reeds beschikbaar gekomen, deze wacht echter nog op goedkeuring van SLO.

Daarnaast dient OCW een landelijk toegankelijke, inzichtelijk en gebruiksvriendelijke omgeving te bieden voor **leerlingen, leraren én ouders** met een overzicht van welke leerdoelen bij een bepaald "vak", leergang en leerjaar horen, van po tot vo.

Nog mooier zou zijn wanneer dit in een VO-content/Wikiwijs-vorm aangeboden wordt, dat wil zeggen met materialen en leerdoelen die aan elkaar gekoppeld zijn en de mogelijkheid zelf materialen toe te voegen en /of arrangeren. Voeg er nog een vorm van "liken"/beoordelen aan toe en de Nederlandse onderwijsgemeenschap kan in zijn eigen behoeften voorzien voor het delen, beoordelen en ontwikkelen van eigen materiaal.

Een uitmuntend voorbeeld van een leeromgeving op basis van deze principes is de Khan Academy, die niet alleen een gratis, online omgeving met multimediale materialen biedt, maar ook een oefenomgeving die leerlingen, ouders en leraren op basis van learning analytics in staat stelt vanuit leerdoelen te werken. Daarnaast biedt de Khan Academy US elk land de mogelijkheid zijn eigen nationale versie te implementeren. Voor meer informatie, zie de website van de [Stichting Khan Academy Nederland](http://StichtingKhanAcademyNederland.nl).

Uit http://www.agora.nu/onderwijs/marktplaats/Documents/Marktplaats_16.pdf

Mijn naam is Marleen Morée, ik werk sinds januari 2005 bij Agora op de CBS Tamarinde. Daar sta ik voor groep 8. In september 2008 heb ik de leerroute gedragsspecialist gevolgd bij het Seminarium voor Orthopedagogiek. Gedrag in het algemeen heb ik altijd interessant gevonden, waarom gedraagt iemand zich op een bepaalde manier? Daarnaast vind ik het een uitdaging om het gedrag niet als een probleem te zien, maar als een signaal om als leerkracht op te reageren. Binnen Agora neem ik deel aan de PLG Gedrag.

In de tweede fase van de leerroute heb ik een onderzoek gedaan naar het vergroten van de motivatie bij kinderen. In het literatuuronderzoek heb ik gekeken welke interventies bijdragen aan het vergroten van de motivatie en daardoor ook de leerresultaten. Op de Tamarinde heb ik geïnventariseerd wat de leerkrachten in de bovenbouw al deden met betrekking tot versterking van de motivatie. Daarnaast heb ik een enquête gehouden onder de kinderen van de groepen 8 om vast te kunnen stellen of het werken met eigen leerdoelen door de kinderen als zinvol werd ervaren. Door de verzamelde gegevens samen te nemen en te ordenen heb ik een aanbeveling kunnen doen voor de school. Die wil ik graag met jullie delen.

Als leerkrachten zien we allemaal wel eens dat een leerling niet gemotiveerd is. Om te weten hoe we de motivatie van kinderen kunnen vergroten, moeten we op zoek gaan naar de bereidheid van het kind om zich beter in te spannen. Wat is daarvoor nodig?

Uit het literatuuronderzoek over het vergroten van de motivatie kwam naar voren dat het belangrijk is om kinderen mee te nemen in het stellen van hun individuele doelen. Leerlingen zijn daardoor gemotiveerder voor de lesstof. Daarnaast levert het een beter resultaat op als kinderen de ruimte krijgen om het werk en de doelen zelf te kiezen en zichzelf te sturen tijdens het werk¹. Belangrijk is dat de kinderen leren hoe ze moeten werken aan die doelen. De doelen kunnen, indien nodig, ook een beetje gestuurd worden door de leerkracht. Het zelf laten maken van doelen bevordert niet alleen de motivatie², maar heeft ook een krachtig leereffect. Opmerkelijk is dat leerlingen gemotiveerder blijken te zijn voor taken, als ze deze taken kunnen koppelen aan de doelen en daarin ook zelfstandig aan de slag kunnen. We kunnen hierdoor een deel van de regie aan de kinderen geven. Zij leren initiatief te nemen en worden actief. Zo worden ze eigenaar van hun eigen leerproces. Ze leren verantwoordelijkheid te nemen en geven. De leerkracht stuurt dit hele proces aan door de doelen te bewaken die behaald moeten worden.

Als we leerlingen lesstof aanbieden die aansluit bij hun belevingswereld met haalbare doelen en het onderwijs zo inrichten dat competentie, autonomie, goede sfeer in het samenwerken tussen leerlingen en de leerkracht bevordert kan worden, groeit de motivatie³. We kijken naar hun interesses en zoeken activiteiten die daarop aansluiten.

Belangrijk is ook dat de leerkracht de kinderen bewust maakt van leren en het geleerde uitlegt. Leerlingen krijgen hierdoor meer doorzettingsvermogen en stellen zichzelf hogere doelen. Als duidelijk is wat het belang van leren is, zijn leerlingen meer geneigd door te zetten bij een taak, en zullen zij hogere doelen gaan stellen⁴. Door de leeromgeving volgens bovenstaande punten in te richten, krijgt de interesse van kinderen een kans om te groeien. De kinderen krijgen hierdoor een voldaan gevoel als ze een taak hebben gedaan. De kans op het ontstaan van intrinsieke motivatie is dan groter.

Binnen de Tamarinde is het vergroten van de autonomie belangrijk. Dat wil zeggen dat kinderen worden betrokken bij hun eigen leerproces. Belangrijk is daarin dat kinderen actief leren meedenken, een eigen inbreng hebben en medeverantwoordelijk zijn. Het is voor de leerkrachten een uitdaging om de activiteiten te zoeken die voor de kinderen betekenisvol zijn en aansluiten bij wat ze kunnen, waardoor ze succes ervaren! Op de Tamarinde werken we met HGW (handelingsgericht werken), wat kort gezegd vooral gaat om het kijken naar kinderen, naar hun manier van leren, interesses en hun mogelijkheden. De onderwijsbehoefes van het kind staan centraal, waardoor we haalbare doelen voor het kind opstellen. We zijn in groep 8 begonnen met het stellen van doelen. De kinderen kiezen drie eigen leerdoelen uit waar ze de aankomende weken extra de aandacht op willen vestigen en waar ze graag beter in willen worden. In het weekrooster is tijd gereserveerd zodat de kinderen drie keer twintig minuten aan hun doelen kunnen werken. De leerkracht zorgt dat er voldoende materialen zijn.

Doordat de kinderen aan hun eigen doelen werken zijn ze veel minder gefocust op wat een ander doet, iedereen doet immers weer wat anders. Om kinderen bewust te maken van hun leerproces heb ik een deel van mijn praktijkonderzoek ingezet om mee te werken aan het werkboek 'Leren leren', een uitgave van Hera. Dit is een werkboek voor kinderen, waardoor ze het

nut en het belang van leren gaan inzien en beseffen hoe ze kunnen leren. Het geeft ze spelenderwijs zicht op hun eigen leerproces en manieren van leren die ze in verschillende situaties kunnen toepassen. Dit jaar zijn we begonnen met een 'wat en hoe gesprekje' met de kinderen van groep 8 en een deel van groep 7. Tijdens dit gesprekje met het kind en de ouders

praten we over hun verwachtingen voor het aankomende jaar. Daarnaast stellen we de vragen: 'Wat wil je dit jaar graag leren en hoe wil je dit bereiken?' 'Wat verwacht je van je ouders en van de juf of meester?' Het is niet meer alleen praten over kinderen, maar praten met de kinderen over hun eigen leerproces.

Doordat de kinderen aan hun eigen doelen werken zijn ze veel minder gefocust op wat een ander doet, iedereen doet immers weer wat anders.

De bedoeling is dat de mogelijkheden voor het vergroten van de motivatie bij kinderen als een olie-vlek door de school gaat werken en dat collega's zelf kijken wat bij hen past en wat ze in de klas willen/kunnen toepassen. De rol van de leerkrachten om andere manieren van leren aan te bieden is een belangrijke factor. Wij hebben de regie en moeten deze optimaal benutten, waarbij we ons bewust zijn van de verschillende leerstijlen van kinderen.

Een aantal punten die bij kunnen dragen aan het vergroten van de motivatie op een rij:

- Haalbare doelen opstellen, gericht op de individuele leerling.
- Leerlingen zelf haalbare doelen laten maken: ze leren taken aan doelen te koppelen en ontwikkelen inzicht.
- Een heldere en duidelijke leertaak bieden, dat geeft de leerlingen overzicht.
- Afwisseling in het dagprogramma, zodat alle leerlingen aan bod komen.
- Lesstof aanbieden die aansluit bij de leefwereld, dit geeft inzicht.
- Een goede samenwerkings sfeer in de klas en niet een competitieve.
- Positieve en/of passende feedback geven; zo weten leerlingen wat ze goed doen.
- Het nut van het leren en het geleerde uitleggen, zodat leerlingen begrijpen wat de waarde is van specifieke kennis.

Ik heb tijdens mijn studie veel nieuwe inzichten gekregen die mij aan het denken hebben gezet. Ik hoop dat dit artikel jullie inspiratie biedt. <<

Kijk ook eens op www.lereniseenmakkie.nl

Zie de rubriek Boekentips op pagina 24 van deze Marktplaats

Literatuur

- ¹Schunk, D.H. & Zimmerman, B.J. (1998). *Self-Regulation of Learning*. New York: Guilford Press.
- ²Covington, M.V. (1992). *Making the Grade: A Self-Worth Perspective on Motivation and School Reform*. New York: Cambridge Univ. Press.
- ³Pintrich, P.R., & Schunk, D.H. (2002). *Motivation in Education. Theory, Research, and Applications*. 2nd Edition. Upper Saddle River: Merrill Prentice Hall.
- ⁴Jetton, T. L., & Alexander, P. A. (1997). *Instructional importance: What teachers' value and what students learn*. *Reading Research Quarterly*, 32, 290-308.

